

Koledar družbe av. Cirila in Metoda za prestopno leto 1904. Namesto običajnega „Vestnika“ je izdala letos Ciril-Methodova družba svoj poseben koledar. Na prvem mestu prinaša koledar (str. 1—23) navadne koledarske stvari in poštne določbe. Jako so nam tu ugajali napisi, pridejani posameznim mesecem, n. pr. Ljubimo svoj krasni jezik! Govorimo čisto slovensko! Ne prodajajmo slovenske zemlje tujcem! itd. Ako bi se Slovenci tesno oklenili teh lepih navodil, bi nam kmalu napočili lepši dnevi. Drugi del koledarja (stran 24—54) je namenjen zabavi in pouku. Na teh kratkih straneh najde bralec mnogo več nego bi pričakoval. Tu čitamo navdušeno pesem „Domovina“, ki jo je l. 1863. zložil pokojni trnovski dekan Ivan Vesel. Pesmi sledi životopis (s sliko) pesnika. Napisal ga je z velikim spoštovanjem do pokojnika trnovski župnik Ivan Vrhovnik. Pisatelj nam kaže pokojnika kot vzornega duhovnika, plemenitega rodoljuba (Ivan Vesel je postavil za svojo glavno dedkinjo Ciril-Methodovo družbo) in se zlasti natanko bavi z njegovim pesniškim delovanjem. Izvirnega je Vesel malo napisal, klasični so pa njegovi prevodi iz ruščine in pa od njega metrično preloženi Psalmi. Med životopis je vpletenih par prav mičnih Veselovih izvirnih pesmi. Z Veselovim životopisom čitamo štiri pesnice, ki jih je prevel iz ruščine pokojni Dragotin Kette in ki so tukaj natisnjene prvič. Ksaver Meško je spisal za Koledar prav mično črtico iz mladostnih let, naslovljeno „Zapadla zvezda“, Iv. Nep. Resman pa v pesmi „Kunovka“ (1878—1903) proslavlja slovenske junake, ki so se bojevali v Bosni. Zabavni del koledarja zaključujejo jako zanimive „Drobnosti o Prešernu“. Tomo Zupan pripoveduje o iztisu „Krsta pri Savici“, ki je njegova last in ki ima na drugi strani od Prešerna samega napisano posvetilo: „Donam auctoritas für meinen Vetter Johann Prešern Hörer der Physik“. Ivan Vrhovnik, marljivi raziskovalec na polju naše slovstvene zgodovine, pa je zasledil drug iztisk „Krsta pri Savici“, ki ga je pesnik podaril Frančišku Smuku, p. d. Vodopivecu na Viru pri Domžalah in napisal vanj to-le posvetilo: Gospodu Smuku. Naj štejejo vsi drugi dnar, Za vino pevc da pesem v dar. Dr. Prešern.“ Franu Smuku, ki je umrl l. 1844. in leži pokopan v Dobu, je tudi najbrže Prešeren napravil nastopni nagrobni napis: „Ruhe sanft zu früh verwelkter Vater, Mühsam, sorgvoll war deines Lebens Lauf, Weinend stehen deine Kinder hier am Grabe, Senden Bitten für dein Heil zum Schöpfer auf.“ — Harambaša pripoveduje o Prešernu kot kadilcu in opisuje pipo, iz katere je kadil Prešeren. Ta pipa je sedaj last gospe Marije Potočnikove, hišne posestnice v Ljubljani. Spisu je kot vinjeta pridejana podoba te pipe. — Zabavnemu delu sledi družbin vestnik za XVI. in XVII. društveno leto iz peresa društvenega tajnika dekana Antona Žlogarja. — Koledarju je dodan znamenek knjig, ki jih je izdala Ciril-Methodova družba, in pa inserati domačih tvrd. — Ciril-Methodov koledar je prijetno opremljen in stane 1 K 20 v. Ker nam podaja tako zanimivo poučno-zabavno berilo in ker je izkupiček namenjen družbi, ga cenjevim bralcem priporočamo v prav marljivo mnogobrojno nakupovanje.

Prof. M. Pirnat.

Gluhonjemi, njihov uzgoj i izobrazba. Napisao Josip Medved, učitelj gluhonijeme djece. Nakladom pisca. Tisak Dionične tiskare u Zagrebu. 1903. Str. 18. — Znani strokovnjak g. Medved piše v tej knjižici v poljudnem slogu in jeziku o vzgoji in naobrazbi gluhonemih otrok. Brošura, razdeljena v 8 poglavij, bo gotovo zanimala vsakogar, najbolj seveda strokovnjake. Temeljito Medvedovo delo toplo priporočamo.

Stenski koledar za leto 1904. Založil Jernej Bahovec, trgovec s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem v Ljubljani. Cena 40 h, po pošti 50 h. Tiskal A. Slatnar v Kamniku. Priporočamo!

Vestnik.

Učiteljske vesti. Nadučiteljem v Hotederšici je imenovan g. Teodor Schuller, doslej učitelj-voditelj v Babinem polju. — Nadučiteljem pri Sv. Katarini nad Trbovljami je imenovan odotni učitelj-voditelj Adolf Pahor. — Učite-

ljici Karolini Kranje pri Sv. Barbari v Halozah se je dovolilo poročiti se z odotnim učiteljem Rud. Kocmutom.

Novi krajni šolski nadzorniki v krškem okraju. Tudi znamenje časa! Izmed 30 ravnokar imenovanih krajnih šolskih nadzornikov v krškem okraju ni nič manj kot 16 župnikov in kaplanov in le dva nadučitelja.

Poročil se je učitelj Ivan Vozel v Trebnjem z gdč. Olgo Romovo, nadučitelj Valentin Zavrl v Begunjah z gdč. Avguštino Lindlovo. Čestitamo!

Kje ste, gospod državni pravdnik? Na Kranjskem se dogajajo čudovite reči: Voditelj klerikalcev, dr. Šusteršič, ščuje slovensko ljudstvo na ubojstvo, ki naj razkolje črepinje naprednega učiteljstva in razmeče njegovega rojstva kosti, da jih bo še na sodnji dan zaman iskalo, ako si jih prej ne numerira. Pa to ni šala, to je gola resnica! Dne 15. novembra 1903. l. je „govorilo staroslavno mesto Škofja Loka z okolico“, kakor verno poroča „Slovenec“, in tega govora višek so bile Šusteršičeve besede: „Kadar bodo liberalni učitelji prirejali protestne shode, naj si natanko seštejejo svoje kosti, sicer bo v deželi še večje pomanjkanje učiteljstva.“ Ali ni to, gospod državni pravdnik, čisto navadno podpihovanje ljudstva, ki naj pograbi vile in kose in pobije do pogina vse napredno učiteljstvo? Seveda čuva Šusteršiča imuniteta, zato sme zbudati med našim „dobrim ljudstvom“ divje strasti, kakor jih sme na enak način vzbujati tam nekje v ribniški dolini naš tovariš-poslanec, ki tudi kleplje kose svojih kmetov, da porazijo vse, kar se ne zgrija okoli njega. V resnici je škoda, da ne more skočiti takim revolucionarjem, ki bi tako radi vonjali človeško kri, pravica za vrat, ki bi jim dopovedala, da nismo napredni učitelji stekli psi, da bi nas smel vsak politički konjederec natikati na kole in nam rezati jermene iz kože. Kakor nam kažejo znamenja, se bliža srečnemu slovenskemu narodu romantika političkih rokovnjačev, ki bodo davili naprednjake in v prvi vrsti nas napredno učiteljstvo, da bo tekla kri in se nam bodo odpirala vrata peklena! Nas so pravzaprav že začeli daviti. Tesno so nam zadržili pasove okolo ledij, da ne krulijo preglasno lačni želodeci! Radi bi nam tudi zadržili grla, da bi ne mogli protestovati proti takemu nečloveškemu početju in da bi potem ne mogli niti prositi odpuščanja zato, ker nas tako krvavo žalijo in ščujejo ljudstvo, da naj nas kar kratkoma pobije! — Dne 22. novembra 1903. l. so se že na klerikalnem shodu v Šmartnem pri Litiji bliskali klerikalni noži, in morda ni daleč doba, ko se bodo vsi taki shodi vršili v senci nožev in bajonetov. Saj ne morejo ostati hujskajoče besede iz ust, iz katerih se tudi tuhtant oglašajo sv. Duh, brez vidnih uspehov in krvavih posledic! Naši tovariši nam poročajo, da niso sicer še do danes numerirali in poštelili svojih kosti, da pa bi bili v najkrajšem slučaju tudi pripravljani, zavihati rokave, opirajoč se na doslej nekaznovano krščansko moralo, da je treba političkega nasprotnika pobiti do krvi in smrti! Takim moralistom se mora seveda klanjati ves izobraženi svet, zato se jim klanjamo tudi mi, toda samo — s primernim spoštovanjem!

S shoda v Novem mestu. Dr. Ivan Tavčar je priredil dne 14. novembra shod volilcev v Novem mestu. Dotaknil se je tudi učiteljskega vprašanja. Dotični odstavek njegovega govora se glasi: Saj vemo, zakaj se bije sedanji boj. Mesta se hočejo v ozadje potisniti, ona naj nimajo nikakega vpliva in nikakega drugega pomena, nego da dajejo za deželne in kmetske potrebe potrebni denar! Z eno besedo: obglaviti se hočejo naša mesta, vse drugo pa se naj postavi na nivo tistega kmeta, ki niti do pet šteti ne zna, tako da bo nesebični dr. Šusteršič v bodoče še lažje graščine kupoval, in da bodeta kaplan in fajmošter v bodoče svojega kmetiča še uspešneje pod prešo pokladala. Zato se gre in za drugega nič. Zategadelj naj ostanejo tudi naši učitelji tisti helotje, kakor so bili do sedaj, in po dr. Šusteršičevem receptu naj se jim plača poviša iz tistih naklad, ki naj se nalože na davke, katerih ni! Mi pa pravimo, prej nikake volilne reforme, dokler se ne uredi učiteljske plače! (Prijetvanje.)

Osebnosti vesti na Koroškem. V stalni pokoj je šel učitelj P. Jarić na Fari. Prestavljeni so: učiteljica B. Sima iz Tinj v Velikovec; učiteljica S. Schmalz iz Grebinja v Trbiž; učitelj F. Marinič v Kapli ob Dravi je imenovan za šolskega voditelja na Strmcu. Nastavljeni so za podučitelje pripravniki: Fr. Katnik v Kapli, Ljud. Skalka v Grebinju, Alojzija Stebe v Tinjah.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je na svojo čestitko Janu Legu povodom njegove 70letnice dobilo od slavljenca to-le pismo: Slavnemu učiteljskemu društvu za gornjegrajski okraj! Predragi mi gospodje bratje! Nimam dosti ugodnih besed, s katerimi naj bi se Vam, predragi mi slovenski bratje, dostojno zahvalil za prelaskavo čestitanje, s kojim ste me ob moji sedemdesetletnici počastili blagovolili. Premišljeval sem dolgo, dolgo časa, kako naj se Vam zahvalim, pa še dozdej nisem našel za to dosti ugodnih besed. Jako ste me presenetili — toliko, da sem se moral solziti, ko sem čital Vaš dopis. Res, Slovenci ste jako hvaležen ter vsega blagega čuta poln narod! Ker torej ne morem zahvaliti se Vam z besedami, bodem za to skrbel, da se Vam zahvalim s činom. — Delam namreč na osnovi, da se končno izda poučna knjižnica za odraslo slovensko mladino na kmetih, da bo tej mogoče vstopati v praktično življenje vsaj s splošnim poznanjem zakonov narode, tako da zna prihodnjic iz njih koristiti za srečo svojega življenja, in pa tudi — da ne postane poslej neko babjeverno potomstvo! Da se le-ta moja želja uresniči v srečo in blagor dragega mi slovenskega naroda! Prav bratovski pozdrav pošilja Vam, predragi mi gospodje bratje, Vas izmed češkega naroda najbolj ljubeči Jan Lego. V Žižkovu, dne 15. novembra 1903.

Izkušnja učne usposobljenosti za ljudske in meščanske šole so v novembrskem terminu pred ljubljansko izpraševalno komisijo z dobrim uspehom napravili ti-le kandidati, oziroma kandidatkinje: Za meščanske šole: Marija Baltičeva v Ljubljani z nemškim učnim jezikom; uršulinki Filipina Čeh in Tekla Praprotnik s slovenskim in nemškim učnim jezikom; Olga Sittigova s Teharij, Otmar Herbst iz Leitersberg-Krčevine in Alfred Wendler iz Trsta z nemškim učnim jezikom. Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Josipina Černetova iz Slivnice, Matilda Dragatinova iz Št. Jurja ob Taboru, Kristina Volčeva iz Šmartna pri Gornjem gradu, Julija Mikličeva iz Gomilkega, Marija Fajdigova iz Dobruš, Evgenija Kalanova s Trate, Marija Kovačeva iz Trsta, Pavla Lapajnetova iz Idrije, Marija Od-laskova iz Polja, Ana Poglajenova iz Jurkloštra, Amalija Prevčeva iz Koroške Bele, Emilija Prosenčeva iz Ljubljane, Terezija Požarjeva iz Dobrove, Marija Škabernetova iz Ljubljane, ss. Lidvina Brodnik, Kajetana Grajzer, Elicitas Majdič, Justina Martinčič in Romana Štor; nadalje učitelji: Aleksander Alt od Sv. Tomaža, Frau Fabine iz Čateža, Karel Hlebec iz Polja, Anton Hren iz Središča, Peter Jankovič iz Dobrove, Ivan Levstik iz Toplice pri Zagorju, Miloš Roš iz Dola, Ivan Sprachmann iz Bušče vasi, Ivan Štrekelj z Vrhnike, Vinko Zabrstnik iz Šiške in Rafael Zupanc iz Postojne. Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Kamila Tschadescheva iz Šmartna pri Beli, s. Marija Kotnik iz Feldbacha, Jurij Metzger iz Trsta (z odliko) in Fran Oppitz iz Trsta. Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Erlinda Bernardova iz Št. Jurja na Ščavnici, Ana Enochova iz Markove pri Ptuj, Ljudevit Dermelj iz Grahovega in Anton Sila iz Št. Ruprehta — Posebno izkušnja iz nemščine je napravil učitelj na Planini, Emil Križman, iz veronauka pa Miroslav Repouseh, učitelj na Preski. Štirje kandidati in kandidatkinje so bili reprobirani, dva kandidata pa sta odstopila.

Plače učiteljev na idrijski ljudski šoli l. 1852. Ko sem iskal med še ohranjenimi zapiski nekdanje pripravnice v Idriji gradiva za svoj spis „Pripravniki tečaj v Idriji“ (priobčen v drugem izveščju mestne nižje realke v Idriji za l. 1902/3), sem našel med omenjenimi zapiski na izkaz o plačah tedanjih učiteljev na idrijski ljudski šoli. Ta izkaz je poslal vodja ljudske šole, Karel Legat, okrajnemu glavarstvu, ki ga je rabilo za neko poročilo. Plače so bile razdeljene med vodjo in učitelje tako-le: 1.) Ravnatelj (obenem veroučitelj) 400 gld., prosto stanovanje in 24 gld. za kurjavo;

2.) učitelj III. razreda: 400 gld., 40 gld. za stanovanje in 36 gld. za kurjavo; 3.) učitelj II. razreda: 350 gld., 25 gld. za stanovanje in 27 gld. za kurjavo; 4.) učitelj I. razreda: 300 gld., 18 gld. za kurjavo, prosto stanovanje ali 20 gld.; 5.) pomožni učitelj kot učitelj elementarnega razreda (1. učna soba): 24 kr. na dan in 108 gld. letne nagrade; 6.) proviziorni pomožni učitelj kot učitelj elementarnega razreda (2. učna soba): 3-30 gld. osnovne plače na teden, poleg tega 1-3 gld. tedenske doklade; 7.) učiteljica v industrijalni šoli: 275 gld., 20 gld. za stanovanje in 18 gld. za kurjavo. — Šolskega sluge plača je znašala 24 gld. na leto. Zanimivo je še pristaviti, da so se učitelji v Idriji tedaj plačevali iz c. kr. vinarskega zaklada (k. k. Weinwirtschaftsfond). Razen tega so uživali učitelji idrijske šole še nekatere druge udobnosti. Vodji in učiteljem je bil na razpolago zelnik; v slučaju bolezni jih je zdravil zdravnik brezplačno, in dobivali so zdravila zastonj; tudi olje in drva so se dajala učiteljem za znižano ceno. Pač udobnosti, ki bi se jih učitelji tudi danes ne branili.

Prof. M. Pirnat.

Pred c. kr. izpraševalno komisijo za občne ljudske in meščanske šole v Gorici so napravili izpit za ljudske šole a) s slovenskim učnim jezikom: Černic Katinka, Harmel Adolf, Jaklič Julija, Klančič Emilija, Košuta Julija (nemšč. in ital. kot predmet), Logar Milka (ital. kot predmet), Marn Leopold (nemšč. kot predmet), Prinčič Olga (nemščina kot predmet), Slavec Angela, Thaler Erna (nemšč. kot predmet), Valenčič Franja (nemšč. kot predmet), Wrišer Marija (nemšč. in ital. kot predmet), Žgur Marija in Žic Ljubica (nemšč. in ital. kot predmet); b) s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Eppich Fani, Gomilšek Ljudmila, Karliu Martina (oboje z odliko), Mercina Gabrijela, Nöth Irma (ital. kot predmet), Strel Jadviga, Zega Marija (za slov. šole z odliko), Zupančič Ivanka (oboje z odliko); c) s slovenskim in italijanskim učnim jezikom: Martelan Josipa (nemšč. kot predmet); d) z nemškim učnim jezikom: Benet Marija, Dell Amalija, Niederl Ljudmila, Š. Marija Ant. baron. Schwartzenu Klotilda in Weinmeister Karel. Reprobirani so bili 4 za ljudske šole z nemškim učnim jezikom.

Listnica uredništva.

Na Notranjsko. Povprašali smo in zvedeli, da volitve zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet v Postojni še do sedaj niso razpisane, dasi bi že davno morale biti. Kaj je temu vzrok, ne vemo, dognali bomo pa skoraj gotovo kmalu, ker se baje tamkaj dogajajo čudne stvari, o katerih bo nemara govor tudi izven krajske dežele! — **V krški okraj.** Vašega članka nismo tudi še danes mogli priobčiti, storimo pa to prihodnjic. — **J — n.** Vaš spis smo prejeli. Težko pa, da bi ga mogli priobčiti še letos, ker imamo premalo prostora. Porabimo ga pa prihodnje leto. Saj Vam je to pač enako! — **V celjsko okolico,** Strinjamo se z Vami, saj nismo bili tudi sami nikoli prijatelji osebnega kulta, zato mu mi ne maramo služiti v svojem listu. Veseli nas pa, da so na strani kranjskega učiteljstva tudi štajerski tovariši, ki odločno obsojajo divjanje klerikalnega zmaja. Vaše bodrilne besede so nam znak, da je vse slovensko učiteljstvo edino v tem, da je ostudno početje zlasti nekaterih kranjskih klerikalcev priklopelo do vrha in da se je treba temu zlu postaviti najodločneje v bran! Ker smo v tem povedali javno, da so simpatije štajerskega učiteljstva s tem boju na strani kranjskega učiteljstva, smo morda provzročili nevarnost, da pokliče tudi štajersko učiteljstvo kranjski klerikalni Perun k redu ter ga citira klečat pred svoje oblastne noge. Med vrstami Vašega pisma, ljubi štajerski tovariš, pa čitamo, da niste še v celjski okolici pozabili, kje je in komu velja tolikokrat očitano — tuje ozemlje! Bog Vas živi in pomnoži število Vaših in naših somišljenikov! — Dasi ima današnji list dve strani priloge, smo morali nekaj dopisov odložiti.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1296.

Kranjsko.

Na trirazredni ljudski šoli v Semiču je učno mesto stalno, oziroma začasno popolniti.

Prošnje je vlagati do 20. decembra 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 19. novembra 1903.